

Samenhang in het curriculum

hoe maak je het een succes?

Veel scholen streven naar een vorm van samenhang in het curriculum. Wat zijn hiervan de voordelen? En aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om het succesvol te maken?

“Uit trendanalyses van SLO blijkt dat er in het onderwijs allerlei initiatieven – van groen tot rijp – bestaan om meer samenhang in het curriculum aan te brengen”, stelt Maarten Pieters, leerplanontwikkelaar natuur & techniek van SLO. “Ze maken duidelijk dat de behoefte aan meer samenhang breed leeft.”

Voorbeelden

Maarten noemt twee voorbeelden uit het voortgezet onderwijs. Ten eerste: de Geofuture-scholen. Deze besteden aandacht aan grote vraagstukken van heden en toekomst. Aardrijkskunde is het centrale vak; er worden dwarsverbanden gelegd met vakken als natuurkunde, scheikunde, economie, biologie en geschiedenis. Het tweede voorbeeld is Big History, dat 13,8 miljard jaar geschiedenis in een schooljaar behandelt en ingaat op onderwerpen als oerknal, vorming van chemische elementen en landbouw. Doel is dat leerlingen begrijpen hoe verschillende wetenschappen samenhangen en dat elke discipline werkt aan een stukje van ‘de grote puzzel’. Professor Harrie Eijkelhof (Universiteit Utrecht) geeft een derde voorbeeld: het profielkeuzevak Natuur, leven & technologie (NLT). “Dit wordt gegeven door een team van minimaal drie eerstegraads docenten aardrijkskunde, biologie, natuurkunde, scheikunde en/of wiskunde. Elke docent biedt vanuit haar/zijn discipline perspectief op vakoverstijgende fenomenen”, vertelt Harrie, die in de NLT-stuurgroep zat en sinds 1975 betrokken is bij curriculumontwikkeling. Voor NLT zijn 75 modules ontwikkeld (elk 40 uur), waaruit scholen kunnen kiezen.

Vormen

De term ‘samenhang in het curriculum’ staat voor verschillende vormen, die naast elkaar kunnen bestaan. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van samenhang binnen vakken, tussen vakken, tussen binnenschools en buitenschools leren, of doorlopende leerlijnen. Bij samenhang tussen vakken zijn verschillende soorten integratie mogelijk. Zo geven bij multidisciplinair onderwijs verschillende docenten afzonderlijke lessen over een onderwerp, bijvoorbeeld op een projectdag. Bij een interdisciplinaire aanpak wordt een verbinding gelegd tussen disciplines bij het begrijpen of oplossen van een probleem. En bij transdisciplinair onderwijs wordt een interdisciplinaire aanpak aangevuld met praktijkkennis, bijvoorbeeld via gastlessen of excursies.

Voordelen?

De curriculumherziening Curriculum.nu maakt de vraag actueel welke delen van het curriculum je op school bij voorkeur in gescheiden vakken aanbiedt en welke in geïntegreerd of vakoverstijgend onderwijs. “Het is lastig daar harde uitspraken over te doen, omdat er weinig gedegen onderzoek naar is gedaan”, stelt Harrie. “Er zijn aanwijzingen dat het gebruik van rekenen-wiskunde voor de natuurwetenschappen nuttig kan zijn. En dat aandacht voor taal bij inhoudelijke vakken bevorderlijk kan zijn voor het leren van taal én vakinhoud.” Verder wordt gedacht dat geïntegreerd onderwijs beter aansluit bij actuele ontwikkelingen en de complexe buitenwereld. Ook zou het leiden tot betekenisvoller leren, meer motivatie, betere leerprestaties, meer zelfstandigheid van leerlingen en diepgaander begrip en kritisch denken. Harrie benadrukt dat echter niet al deze veronderstelde voordelen gestaafd worden door de wetenschap. “Misschien bestaan ze wel, maar we weten het helaas niet zeker.”

Voorwaarden

Er is wel een en ander bekend over ‘wat wel en niet werkt’ bij het aanbrengen van meer samenhang in het curriculum. “We weten bijvoorbeeld dat dit vraagt om een doordachte aanpak, tijd en draagvlak. Zomaar wat ‘vakken prakken tot een stampot’ werkt niet”, zegt Maarten. “Bedenk als school eerst welke doelen je nastreeft, welke vakinhoud daarvoor nodig is, welke integratie tussen vakken en hoe je die integratie vervolgens vormgeeft. Zorg voor een overzicht van het totale curriculum en stel prioriteiten: niet alles kan. Benut verschillen en overeenkomsten tussen vakken. Betrek vakexperts van buiten de school voor de inbreng van actuele kennis en het ontwikkelen van les- en toetsmateriaal.” “Verder is het essentieel dat de docenten graag willen samenwerken en van de schoolleiding ruimte krijgen voor professionalisering”, stelt Harrie. “Het succes staat of valt met het enthousiasme van het team.”

11 slo

Meer informatie:

SLO helpt scholen die aan de slag gaan met ‘samenhang’ met documentatie: >> curriculumvandetoekomst.slo.nl/projecten/samenhang-en-ontwerpinstrumenten
>> curriculumontwerp.slo.nl.